

ONDER DE AANDACHT

NIEUWE RODE LIJST VAN BEDREIGDE MOSSEN EN PLANTEN

Recent is zowel de nieuwe Rode lijst van planten als die van mossen verschenen. Rode lijsten zijn lijsten met daarop per land een overzicht van de bedreigde en/of zeldzame dieren en plantensoorten. Ze worden opgesteld als resultaat van de Conventie van Bern, een in 1979 gesloten internationaal verdrag dat ook door Nederland ondertekend is. Dit verdrag omvat afspraken inzake het behoud van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten en de daarbij behorende grensoverschrijdende natuurlijke leefmilieus (habitats) in Europa. Bij het opstellen van de Rode lijsten wordt voor een groot aantal soortgroepen een standaardmethode gebruikt, waarbij zowel gekeken wordt naar de actuele zeldzaamheid als naar de verandering ten opzichte van 1950. Op de Rode lijsten staan, behalve de genoemde soorten, beschermingsmaatregelen om deze soorten weer in aantal te laten toenemen. Doordat overheden en terreinbeherende organisaties bij hun beleid en beheer rekening houden met deze lijsten, wordt gehoopt dat het in de toekomst beter zal gaan met deze soorten. De Rode lijsten zijn gemaakt in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Ze worden pas officieel van kracht nadat ze in de Staatscourant zijn gepubliceerd.

Mossen

Bijna de helft van alle mossen in ons land zijn in hun voorkomen bedreigd. Dat blijkt uit het Basisrapport met voorstel voor de Rode lijst voor mossen, dat is opgesteld door de Bryologische en Lichenologische Werkgroep (BLWG)

van de KNNV. Op de Rode lijst mossen staan 245 soorten. Mossen zijn voor hun groei voor een groot deel afhankelijk van voeding uit de lucht. Ze groeien meestal op vochtige plekken en zijn goede graadmeters voor de toestand van het milieu. In de nieuwe Rode lijst is een sterke achteruitgang van soorten van voedselarme groeiplaatsen, zoals moerassen, venen, heiden en duingebieden, geconstateerd. Veel vroeger algemene soorten van heiden, zoals Gewoon trapmos en Heidefranjemos, zijn zeldzaam geworden. Ook veel veenmossoorten staan op de Rode lijst. Een aantal soorten van schrale groeiplaatsen is uit Nederland verdwenen. Voorbeelden zijn Stug thujamos en Stronkmos. Naast de verdere achteruitgang van veel soorten zijn soorten groeiend op bomen en kale bodem weer toegevoegd. Op bomen groeiende mossen laten herstel zien als gevolg van de afname van zure regen. Pioniersoorten blijken geprofitteerd te hebben van natuurontwikkeling. Ze zijn wel sterker afhankelijk geworden van menselijke ingrepen in het landschap. De Rode lijst is iets korter dan in 2000. Meer informatie over de soortenlijst van Nederlandse mossen en het basisrapport is te vinden op de internetpagina: www.blwg.nl.

Planten

Ten opzichte van de vorige Rode lijst uit 2000 gaat het iets beter met de hogere planten; er zijn twintig soorten verdwenen van de lijst. Op de nieuwe lijst staan 530 bedreigde soorten, 37% van de in totaal 1.432 wilde plantensoorten in Nederland. Hiervan worden 37

FOTO: G. VERSCHOOR

soorten als uitgestorven beschouwd. Ten opzichte van tien jaar geleden zijn drie soorten extra verdwenen, te weten Akkerzenegroen, Bosbaterbloem en Klein slijkgras. Zes soorten komen nu wel weer in het wild voor, namelijk Rood bosvogeltje, Brede raai, Wilg-alant, Akker-viltkruid, Smal longkruid en Geoorde veldsla. Net zoals

mossen hebben hogere planten ook geprofitteerd van natuurontwikkeling. Dit geldt met name voor soorten van pioniersituaties op oevers van vennen en in natte heide, zoals Kleine zonnedauw, Moeraswolfsklauw en Bruine snavelbies. Hoewel daar ten opzichte van tien jaar terug verbeteringen waarneembaar zijn, heeft de grote achteruitgang al eerder plaatsgevonden. Verliezers zijn te vinden in voedselarme ecosystemen, zoals hoogvenen, schrale graslanden, onbemeste akkers en kalkrijke bossen. Stikstof uit landbouw en verkeer heeft nog steeds grote invloed op dit soort vegetaties. In het buitengebied heeft zich een gestage achteruitgang van bloemrijke graslanden en wegbermen voltrokken. Hierdoor staan opvallende soorten zoals Beemdkroon, Kleine ratelaar en Korenbloem op de Rode lijst. Tot de meest bedreigde soorten van Nederland behoren Brave hendrik, Zandwolfsmelk, Zinkschapengras, Spits havigskruid, Knollathyrus, Wilde weit, Vliegenorchis en Trogamander. Vaak bestaat de totale Nederlandse populatie uit niet meer dan een paar honderd planten. Meer informatie over de Rode lijst van de Nederlandse planten en het basisrapport is te vinden op: www.floron.nl. Ook is hier een excel-bestand van de lijst op te halen.

BINNENWERK BUITENWERK

OP DE INTERNETPAGINA WWW.NHGL.NL IS DE MEEST ACTUELE AGENDA TE RAADPLEGEN

● **ZONDAG 5 MEI** leidt Paul Spreuwenberg (verplichte opgave vóór 29 april via tel. 045-5310661) voor **Kring Heerlen** een vogelexcursie door de Schinveldse bossen en de Teverenerheide. Vertrekpunt en -tijdspit worden bij aanmelding bekend gemaakt.

● **MAANDAG 6 MEI** houdt de **Plantenstudiegroep** een streepexcursie (km-hok 201-322) nabij Eygelshoven. Guido Verschoor (verplichte aanmelding via

ecovers@online.nl) vertrekt om 12.50 uur vanaf station Hopel, Dentgenbacherweg, Kerkrade.

● **VRIJDAG 10 MEI** is er een **SOK**-ledenavond in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Aanvang: 19.30 uur.

● **ZATERDAG 11 MEI** leiden Henk Heijligers (henkheijligers@hetnet.nl) en Pascal Geukemeijer voor de **Herpetologische Studiegroep** een excursie naar de Eckeltse Bergen. Aanvang: 10.00 uur parkeerplaats Eckeltse Bergen aan de Ceresweg in Nieuw-Bergen.

● **ZATERDAG 11 MEI** leidt Henk de Vries (verplichte opgave via tel. 045-5214894) voor de **Paddenstoelenstudiegroep** een excursie door de Brunssummerheide. Vertrek: 10.00 uur vanaf de manege aan de Ouverbergstraat te Brunssum.

● **ZONDAG 12 MEI** organiseert de **Plantenstudiegroep** onder leiding van Bert Op den Camp (verplichte aanmelding via tel. 043-3622808) een excursie naar het Munsterbos bij Munsterbilzen (B). Vertrek om 9.30 uur vanaf van NS-station Maastricht

(achterzijde aan de Meerssenerweg).

● **ZONDAG 12 MEI** leidt Jos Hoogveld voor **Kring Venlo** een vogelexcursie in het Zwart Water. Vertrek: 8.00 uur parkeerterrein Zwart Water aan de Schandeloselaan Venlo.

● **DONDERDAG 16 MEI** organiseert de **Molluskenstudiegroep Limburg** een werkvond in Herten. Aanvang 20.00 uur. Verplichte aanmelding bij Stef Keulen (tel. 045-4053602, biostekel@gmail.com).

● **ZONDAG 19 MEI** organiseert de **Plantenstudiegroep** een excursie naar de Kalk-Eifel (D). Johan de Boer (johan@mistletoe.nl) vertrekt om 9.00 uur vanaf NS-station Maastricht (achterzijde aan de Meerssenerweg).

● **WOENSDAG 22 MEI** is er een bijeenkomst van de **Vlinderstudiegroep**. Aanvang: 20.00 uur in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

● **ZATERDAG 25 MEI** verzorgt de **Plantenstudiegroep** een excursie naar Tienne du Gibet bij Theux (B). Joris van Alphen (verplichte opgave via familievanalphen@home.nl) vertrekt om 10.00 uur vanaf de kerk van Theux.

● **ZATERDAG 25 MEI** leiden Peter Engelen en Harry van Buggenum (h.vanbuggenum@hetnet.nl) voor de **Herpetologische Studiegroep** i.s.m. de **Herpetologische Werkgroep van Likona** een dagexcursie naar De Brand (B). Aanvang: 10.00 uur vanaf de kerk van Voorshoven (Voorshoventerweg ten noorden van Neeroeteren – België).

● **ZATERDAG 25 MEI** organiseert de **Molluskenstudiegroep Limburg** een excursie in de omgeving van Nuth. Vertrek om 10.30 uur vanaf parkeerplaats NS-station Nuth. Verplichte aanmelding bij Stef Keulen (045-4053602, biostekel@gmail.com).

● **ZATERDAG 25 MEI** leidt Wim Knops

(verplichte opgave via tel. 045-4053261) voor de **Paddenstoelenstudiegroep** een excursie door de Dellen. Vertrek: 10.00 uur vanaf Uitspanning de Nachtegaal, Gemeentebroek 6 te Meerssen.

● **ZONDAG 26 MEI** geeft Reinier Akkermans voor **Kring Roermond** een libellenexcursie langs de Wirosingel en Dennenmarken in Roermond. Vertrek: 11.00 uur bij de houten vlonder in de plas Dennenmarken.

● **MAANDAG 27 MEI** houdt de **Plantenstudiegroep** een avondexcursie naar de Belgische Sint Pietersberg (B). Johan de Boer (johan@mistletoe.nl) vertrekt om 18.30 uur vanaf NS-sta-

tion Maastricht (achterzijde aan de Meerssenerweg).

● **DONDERDAG 6 JUNI** leidt Bert Op den Camp (verplichte aanmelding via tel. 043-3622808) voor de **Plantenstudiegroep** i.s.m. **Kring Maastricht** een avondexcursie door de Eijsder Beemden. Vertrek om 19.00 uur vanaf de Meerssenerweg (achterzijde NS-station Maastricht).

● **VRIJDAG 7 TM ZONDAG 9 JUNI** organiseert het **Natuurhistorisch Genootschap** i.s.m. **EIS-Nederland** haar inventarisatieweekend en 1000-soortendag 2013 in het Roerdal. Aanmelding bij Olaf Op den Kamp (tel. 0475-386470 of kantoor@nhgl.nl).

COLOFON

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

Onderscheiden met de Koninklijke Erepennig

DAGELIJKS BESTUUR

Harry Tolkamp (voorzitter), Denis Frissen (secretaris), Rob Geraeds (ondervoorzitter) & Linda Horst (penningmeester).

ALGEMEEN BESTUUR

Wouter Jansen, Arjan Ova, Nicole Reneerkens, Raymond Pahlplatz, Marian Baars, Stef Keulen, Pieter Puts, Wilfred Schoenmakers & Victor van Schaik.

KANTOOR

Olaf Op den Kamp, Jeanne Cuypers, Karine Letourneur & Roel Steverink.

ADRES

Godsweerderstraat 2, 6041 GH Roermond, tel. 0475-386470 (kantoor@nhgl.nl). www.nhgl.nl.

LIDMAATSCHAP

€ 30,50 per jaar. Leden t/m 23 jaar & 65+ € 15,25; bedrijven, verenigingen, instellingen e.d. € 91,50. Okjen Weinreich (ledenadministratie@nhgl.nl). Rekeningnummer: 159023742.

BIC: RABONL2U, IBAN: NL73RABO0159023742.

BESTELLINGEN/PUBLICATIEBUREAU

Publicaties zijn te bestellen bij het publicatiebureau, Marja Lenders (publicatiebureau@nhgl.nl). Losse nummers € 4,-; leden € 3,50 (incl. porto), themanummers € 7,-. ING-rekening: 429851. BIC: INGBNL2A, IBAN: NL31INGB0000429851.

STUDIEGROEPEN

FOTOSTUDIEGROEP

Bert Morelissen (foto@nhgl.nl).

HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP

Sabine de Jong (herpetofauna@nhgl.nl).

LIBELLENSTUDIEGROEP

Jan Hermans (libellen@nhgl.nl).

MOLLUSKEN STUDIEGROEP LIMBURG

Stef Keulen (mollusken@nhgl.nl).

MOSSENSTUDIEGROEP

Paul Spreuwenberg (mossen@nhgl.nl).

PADDENSTOELENSTUDIEGROEP

Henk Henczyk (paddestoelen@nhgl.nl).

PLANTENSTUDIEGROEP

Olaf Op den Kamp (planten@nhgl.nl).

PLANTENWERKGROEP WEERT

Jacques Verspagen (weert@nhgl.nl).

SPRINKHANENSTUDIEGROEP

Wouter Jansen (sprinkhanen@nhgl.nl).

STUDIEGROEP ONDERAARDE KALKSTEEINGROEVEN

Hans Ogg (sok@nhgl.nl).

VISSENWERKGROEP

Victor van Schaik (vissen@nhgl.nl).

VLINDERSTUDIEGROEP

Mark de Mooij (vlinders@nhgl.nl).

VOGELSTUDIEGROEP

Rob van der Laak (vogels@nhgl.nl).

WERKGROEP DRIESTRUIK

Wouter Jansen (driestruik@nhgl.nl).

ZOOGDIERENWERKGROEP

Bert Morelissen (zoogdieren@nhgl.nl).

KRINGEN

KRING HEERLEN

John Adams (heerlen@nhgl.nl).

KRING MAASTRICHT

Bert Op den Camp (maastricht@nhgl.nl).

KRING ROERMOND

Math de Ponti (roermond@nhgl.nl).

KRING VENLO

Frans Coolen (venlo@nhgl.nl).

KRING VENRAY

Patrick Palmen (venray@nhgl.nl).

STICHTINGEN

STICHTING NATUURPUBLICATIES LIMBURG

Uitgever van publicaties, boeken en rapporten (snl@nhgl.nl).

STICHTING DE LIERELEI

Projectbureau voor onderzoek van natuur en landschap in Limburg (lierelei@nhgl.nl).

STICHTING IR. D.C. VAN SCHAÏK

Stichting voor het beheer van onderaardse kalksteengroeven in Limburg. Postbus 2235, 6201 HA Maastricht (vanschaikestichting@nhgl.nl).

STICHTING NATUURBANK LIMBURG

Stichting voor het beheer van de waarnemingsgegevens van het NHGL (natuurbank@nhgl.nl). Waarnemingen doorgeven: www.natuurbank.nl

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

REDACTIE Olaf Op den Kamp (hoofdredacteur), Henk Heijligers, Jan Hermans, Martine Lejeune, Ton Lenders, Arjan Ova & Guido Verschoor (redactie@nhgl.nl).

RICHTLIJNEN VOOR KOPIJ-INZENDING

Diegenen die kopij willen inzenden, dienen zich te houden aan de richtlijnen voor kopij-inzending. Deze kunnen worden aangevraagd bij de redactie of zijn te bekijken op www.nhgl.nl.

LAY-OUT & OPMAAK Van de Manakker, Grafische communicatie, Maastricht (mvandemanakker@xs4all.nl).

EDITING SUMMARIES Jan Klerkx, Maastricht.

DRUK SHD Grafimedia, Swalmen.

MIX
Paper from
responsible sources
FSC® C006586

COPYRIGHT Auteursrecht voorbehouden.

Overname slechts toegestaan na voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

ISSN 0028-1107

provincie limburg

Het uitgeven van het Natuurhistorisch Maandblad wordt mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de provincie Limburg.

